

„LUCEAFĂRUL“

O. Spaethe.

Bust de marmură.

APARE SUPT DIRECȚIA D-LOR:
ALEXANDRU CIURA, OCTAVIAN GOGA, OCTAVIAN C. TĂSLĂUANU.

Orice reproducere din revista noastră, fără învoirea prealabilă a redacțiunii, e strict oprită, și se va urmări conform legilor.
Red. «LUCEAFĂRUL»-u.ă.

Șt. Popescu.

Cele 12 fete de împărat.

EXPOZIȚIA „TINERIMEA ARTISTICĂ”.

Înt'un atelier de pictură din strada Veaugirard a Parizului o bună bucată de vreme, aproape doi ani, sara se întâlneau cîțiva tineri dornici de a tăinu laolaltă. Legătura de prietinie era așa pe puternică încît aproape o grijă îi cuprindea pe toți, cînd se întîmpla ca unul să întîrzie. Aci se punea țara la cale, se ceteau versuri. În mijlocul acestor tineri, cu glasul potolit și limpede și-a zis Iosif pentru prima oară cele mai frumoase poezii ale lui. Copilul răsfățat și îndrăzneț, nota cea mai pariziană, era Anghel. El ne învăța canțonetele cele nouă, Strîmbu sta într'un colț, minunat, ridea supt mustața lui stufoasă de muntean scotit la vorbă. Nu se înfigea decît la discuții serioase și focul lui cel mare era reorganizarea școlii de bele-arte din țară, înțeleapta îndrumare către o artă decorativă, izvorită din elemente românești. În răstimpuri de se brodea să tacă cu toții, Pătrașcu, «Baciū», devenit mai tîrziu castelanul II. Bacio, se înțepenea cu amîndouă coatele pe masă, și arunca îndesat, greoiu, moldovenește: «Mai spuneți, măi feciori, vre-o jitie! Cînd tăceți n'aveți nici un haz!» — Cel mai fercheș era Loghi. Spunea tot felul de aventuri și pățanii, cu o vervă a lui, personală, care reeșia mai mult din expresie și gesturi, din felul cum își juca ochii, din amestecul delicios, pe care îl făcea cu celea cinci limbi, românească, grecească, turcească, nemțească și franțuzească, pe cari le învîrtea nu totdeauna cum ar fi vrut. Unele le croia atunci supt ochii noștri. — Uitam pe cel mai

senin, pe cel mai cald și mai afectuos prieten, pe Sextil (Pușcariu). Etimologiile acelea atît de literare, cari s'au publicat mai apoi în *Convorbiri literare*, întîiu au fost aduse și citite «La grupă». Cu etimologiile era o adevărată întrecere. Care mai de care născocia o apropiere mai poznașă, da o interpretare mai hazlie. Pușcariu asculta și trăgea tacticos din pipă. De multe ori își punea luleaua jos, și mișca din cap cu înțelesul: Știi că asta nu-i prostie!? Scotea carnețelu și însemna. Ce scria nu știm, nouă nu ne arăta nicodată. —

Din aceste întîlniri unde vorbiam artă și literaturii, din asemănarea de vederi, dintr'o mare prietenie și mai ales din aprinsa dorință de a folosi țării, s'a născut ideia fondării unei Societăți de Arte, cu menirea de a crea în țara românească un curent sănătos, cu adevărat artistic. La început patru, mai pe urmă șase, și mai tîrziu opt pictori, caută și găsesc calea cea mai potrivită pentru întemeierea ei. Egalitatea de drepturi fiind luată ca temelie, redactarea statutelor era numai o formalitate, — Societatea *Tinerimea artistică* de fapt exista.

La încheierea anului 1901 cea mai mare parte din camarazii de odinioară se aflau în București, iarăși strînși împrejurul aceleiași mese de înfrățire, de adîncă iubire. Entuziaști și plini de încrederea izbînzii în viitor, cu cele mai frumoase vorbe de închinare, ridică paharele în sănătatea Augustei noastre Principese române, Maria, simbolul însași al tinereței, patroana Societății. Cînd s'a vestit în presă înființarea acestei

societăți pusă sub înaltă ocrotire a Princesei de Coroană nu puține au fost intrigile și nemulțumirile celor dați la o parte. Nicăi învinuirile nedrepte, nicăi acuzațiunile calomnioase n'au lipsit. Toate aceste revărsări de ură au devenit și mai înverșunate cu prilejul primei expoziții din 9 Martie 1902, când membrii fondatori au găsit nimerit să expue numai ei singuri, spre a se prezenta în fața publicului cu propriile lor forțe. Birfelii de antinaționalism, escluzivism, interes comercial sint tipărite în unele gazete de pe atunci. Succesul însă a fost de neașteptat, mai ales că alături de A. S. R., Princesa, a expus în rîndul artiștilor, înșăși M. S. Regina cîteva din operele de «enluminare» pentru ilustrarea Bibliei făcută de M. S.

A doua expoziție anuală din primăvara anului 1903 cuprindea și lucrări de ale artiștilor străini de Societate, ca o protestare contra acuzațiilor fără temei ce se aruncau Societarilor. În a treia expoziție și cea de-a patra, actuala,

numărul lucrărilor primite a sporit, iar dintre cei meritoși, patru au fost propuși și admiși ca membri asociați.

Grație stimulării ce există între artiști, prin atenta aranjare a lucrărilor, prin severitatea cu care procedează în alegerea lor expozițiile din an în an continuă să se prezinte tot mai bine, iar prin importanța ce li se dă de la Șefii Statului pînă la vizitatorul de toate zilele, dovedește că ele au devenit o instituție de educare artistică necesară în țara românească.

În afară de organizarea expozițiilor anuale, *Tinerimea artistică* are de scop de-a participa în grup și la expozițiile din străinătate, astfel că cercul reputațiunii talentelor cari se vor ivi, va fi tot mai mult lărgit, în cinstea neamului nostru. Cea dintîi expoziție de peste graniță a fost la Atena, în 1903, cea de-a doua va fi în vară acestui an la München, orașul unde si-au dobîndit cunoștințele artistice cea mai mare parte dintre Societarii Tinerimii.

V. Cioflec.

Un grup al expoziției «T. A.» din 1903
Luchian, Artachino, Spaethe, Strămbulescu, Verona, Petrașcu, Loghi,
Stordk.

CRĂIȘORUL.

Ileana, fata cea mai mare a lui Joldea, nu putu dormi pînă într'un tîrziu, după miezul nopții. Bătrînii spărseseră sfatul, și focul murea într'o pară albăstria, jucînd aripi mari de umbră pe zidurile de întunerec ale poenii. Din cînd în cînd, la scîncitul speriat al unui copil, cite-o umbră se ridica. Urmau lungi răstimpuri de tăcere, o tăcere adîncă, par'că impietriseră codrii. În tăcerea aceasta treceau înfiorări slabe prin frunzișuri, ca șopote de valuri, din cînd în cînd. Un strigăt apoi înfiora adîncurile, o ehemare jalnică de pasere singuratecă.

Ileana lui Joldea nu putea dormi. Se întorcea pe o parte, se întorcea pe alta pe căpătiul de mușchiu, închidea strîns ochii, cerca să rămie multă vreme nemișcată, dar dintr'odată se trezea privind la lumina slabă care tremura în poiană. Și gîndurile colindau neastîmpărate, rătăceau pe drumuri depărtate, muntene, se înturnaau spre căminul părăsit, căutaau să aducă acolo, în licăririle focului, umbră cumplitului fecior la numele căruia tremurau domni și mormura o țară întreagă... Crăișorul... Crăișorul-Munților... Cine o fi fiind el de pleacă așa cetele de feciori spre dînsul, și vorbesc într'ășa chip bătrînii, ca despre Horia?

Își aducea aminte de fiecare dată cînd fusese cu alte surate și cu părinții la Hălmagiu, la Găina și în oraș la Abrud... Acuma cerca să-și amintească de fiecare ceas petrecut acolo, de petrecerile prin care trecuse, de cetele de feciori din alte părți pe care le întîlnise. A văzut ea oare vreodată pe acela despre care mersese vestea pînă la Împăratul? Cum putea să fie? Negreșit mai mîndru și mai puternic decît toți. Și în amintirile ei, fata par'că îl vedea, înalt și falnic, pe calu-i alb despre care spunea părintele Marcu. Și par'că îl privise odată aveau în față, în oraș, la Abrud; par'că privise odată pe acela pe care toți îl așteptau cu inimile înfierbîntate...

Trebuia să vie, nu se poate. Trebuia să vie să le dea ajutor în urgia care căzuse asupra lor.

Și fata privi spre partea aceia a poenii care era deschisă spre văi. Cerul, departe, era rumân. Ardeau satele! Ileana Joldei oftă și închise o clipă ochii. Ce va fi făcînd căsuța rămasă pustie în sat? Se va preface și ea în cenușă, și cu toții vor rămînea pe drumuri, cerșind și bătînd din poartă în poartă, ca 'n alte vremuri de amar, despre care grăia cu întristare bătrînul bunic Marcu, preotul.

În gîndurile ei amare, un suspin, un oftat mai tare o cutremură. Și îndată simți aproape

de dînsa, în umbră, o mișcare ușoară. Era soră-sa; nici ea nu dormea. Îi auzi glasul, șoptind:

«Tu nu dormi, Ileană?»

— Nu pot dormi... răspunse fata. Mă gîndesc...

— Și eu mă gîndesc că are să ardă mine satul și să rămînem pe drumuri...

— Poate n'o arde, răspunse Ileana. N'ai auzit vorbindu-se?... Vin feciorii, cu lancu...

— Ce s'aud? Nu vine nimeni. Vin mai curînd honvezii... De-om scăpa noi cu viața... Satul e prăpădit, asta o știu bine...»

O clipă tăcură. Se gîndeau amîndouă.

«Tu, Marie, zise deodată sora mai mare, ții minte cînd am fost în oraș?»

— Știu... Ei?

— Îți aduci aminte de feciorul ăla străin?... Era mîndru... și vorbea tare... S'a uitat la noi... Îți aduci aminte?

— Nu, eu îmi aduc aminte de Nicolae numai...»

Și în umbră porni innăbușit un ris repede.

Ip. Strâmbulescu.

Cioban.

N. Grant.

Țărancă torcînd

«De ce rîzi? șopti Ileana. Tu numai pe Nicolae al tău l-ai văzut...

— Ce-mi folosește? răspuse mezina. Acum nunta Dumnezeu știe cînd o vom face!... Dar tu nu-ți aduci de nimeni aminte?... că doar știu că feciorul cel care vorbea tare nu era al Vulturarului...»

Ileana nu răspuse și Maria chioti iar înnăbușit. Trecu un răstimp.

«Iar rîzi? mine va arde satul nostru și tu, acuma, rîzi...»

— Nu rîd... De ce să rîd?... Și Ileana simți pe soră-sa apropiindu-se de ea. Brațele ei o cuprinseseră.

— Spune drept Ileană, șopti mezina; feciorii noștri s'au dus toți... Ție nu ți-i dor de Toader?... Eu nu știu ce am... Am auzit că mîni poate să vie feciorii și de aceea nu pot dormi...

— Mie nu mi-e dor de nimeni!... răspuse domol sora mai mare.

— De nimeni?... par' că altfel se plănuia la noi acasă.

— De nimeni!... șopti înnăbușit Ileana, cuprinzînd pe soră-sa de după cap. — Uite vezi colo? Uită-te înspre văi... Acuma s'au

mai potolit focurile... Aș scăzut... Dar s'aud clopote, departe, sunînd... Poate vin spre noi...

— Da, aud, murmură Maria. De acuma ce ne vom face?...»

Deodată glasul lui Joldea răsună aproape:

«Ce? voi încă n'ați adormit?...»

Și fetele se despărțiră repede și tăcură.

Și prin întunerec Ileana iar începu să se gîndească la ce va aduce lumina zilei ce se apropie și în suflet i se strecurau pe nesimțite dorinți nedeslușite și înaintea ochilor se ridicau din adîncimi par'că umbre care o priveau, și printre care ea căuta să găsească o asemănare cu un chip văzut odată undeva, sau pe care numai îl visase poate. Dar somnul veni c'o înfiorare caldă: ochii închiși priveau înlăuntru și vedeau ceea ce așteptau, iar buzele aveau un zîmbet peste care cele din urmă tresăriri ale focului aruncau luciri fugare.

După visuri ciudate se trezi în zori, în murmurul adînc al multimei deșteptate. Codrul era jilav și roaua de pe frunzișuri scînteia întunecos; din cînd în cînd un stejar scutura roiuri de stropi peste grămezile zgriburite. Se sculă repede și porni cu Maria, între alte surate, spre șipotul care curgea din coasta dinspre sat. După ce se întoarse răcorită, pătrunse iar în frămîntarea oamenilor, cari se grămădiau, privind în văi.

Dela răsărit se răvărsa pe coaste de munți și pe ape luci, în văi largi, lucirea de incendiu a zorilor; unele piscuri luciau ca niste lămpi, în prăpăstii stăruia umbra de păcură. Iar în vale, de departe, se vedea acuma lămurit venind spre satul de jos, o îngrămădire de oameni, în care fulgerau ferurile armelor.

«Ei sînt!», strigă Joldea, și glasul lui trecu ca un fior prin toate inimile. Fiecare nu se mai îndoia acum, nimeni nu mai zise nimic; o tăcere adîncă, în mijlocul căreia toate obrazurile păreau mai palide, se întinse. Vedea bine fiecare că dușmanii vin, vin repede, prin lucirea de spaimă a zorilor, să dea foc satului, să ardă ca un alt răsărit de soare.

Cîteva suspine tresăriri în tăcerea mulțimii înlemnite, apoi o parte din femeie se trase la o parte și prinseră a plînge înnăbușit. Bărbații începură a mormăi, a înjura, femeile tăcură înghitîndu-și lacrimile; dintr'odată toată lumea prinse a se mișca, a vorbi, a prubului apropierea grăbită și numărul dușmanilor. Unii strigaui mai tare, ridicînd în sus mîna dreaptă: «Pîn' la moarte! să merem și noi acolo!... Să-i astrucăm supt dărîmături!...» Și glasurile creșteau, chiar Joldea se simțea luat de șuvoi, îi sticleau ochii supt sprîncenele groase, își simțea peptul umflat, se simțea în fiecă clipă gata să strige, să urle, să îndemne bărbații să se rostogoliască la vale, să moară încleștîndu-se cu dușmanul acolo, în ruinele căminelor părăsite.

Iar popa Marcu păși domol prin îmbulzială și se opri la margine, în iarba umedă a poenii. Zvonul se potoli și el rămase privind, fără cuvinte, apropierea primejdiei. Apoi, deodată, barba albă i se mișcă și glasul se înalță, tremurând par'că :

«Da, dușmanii sînt!

— Nicî vorbă! strigă deodată cu putere Joldea. Nu se poate! . . . Sîntem puțini, sîntem cei bătrîni aici, dar nu putem lăsa, nu se poate să ne dărîme așa munca noastră de-o viață!

— Nu, nuse poate! mormăiau bătrîni Moși într'o creștere de minie.

— Stați! cuvîntă popa Marcu. Aici aveți femeii și copii, aici avem tot ce am putut scăpa; dacă se va perde și rămășița de bărbați acolo în văi, cum vor rămînea nenorociții acestia? . . . »

Și ca un răspuns par'că, cîteva plîngerî sfîșietoare de femei se înalțărară.

Dar oamenii murmurau, se strîngeau în grămezii mici, se întorceau iar spre văi, unde dușmanii înaintau cu grabă în scînteerile armelor; pe urmă din frămîntarea tot mai vioaie prîseră a eși la lumină arme: furci, țepuși de lemn, puști de vînat; și preotul alb și tăcut simția că vorbele lui n'au avut putere, nici nu mai privea îndărăt. rămăsese acolo la margine și aștepta cu sufletul tot înalțat spre Dumnezeuul părinților lui.

Și murmurul adînc al bărbaților și jalea femeilor sporiau. Ileana, galbenă. își părăsise tovarășele și sta ca țintuită singură, în apropierea părintelui Marcu, privind cu ochii mari la apropierea ostașilor. Grămada în care luceau fulgere dese, se întindea, se strîngea, se înșira în lung, — erau călăreții. Și se apropiau, se apropiau de sat. Din răsărit lumina crestea, și șuvoiul înfocat al soarelui era gata să se reverse asupra munților și văilor.

Dar deodată murmurul bărbaților neliniștiți se stînsese, un țipet de femei pătrunse, preotul își ridică mîna dreaptă spre cer, apoi o aduse spre frunte și făcu semnul crucii.

O zguduire mare trecuse prin inimă. Țipătului îi dăduse drumul Ileana, apoi se lăsase încet, ca izbită de ceva, în iarba umedă. Și toată mulțimea vedea acum ceva ce toți doriseră cu foc, dar la care totuși nimeni nu se așteptase. Era ca o minune alui Dumnezeu; nimănuia nu-i venia să creadă ochilor.

Stăteau buluciți și priviau.

Înainte șuvoiului străin, deodată izvorise dintr'o cută a unei văi, o îngrămădire albă de oameni. — și nimenea nu se mai îndoaia, cine erau și cine-i aducea. Călăreții se opriseră deodată acolo în preajma satului, iar grămezile lui Iancu un răstîmp se desfășurară, par' că se pregătiră. Și în valurile de lumină ale răsăritului un buciom înalță de jos spre creastă, — un

N. Vermont.

Portretul autorului.

strigăt prelung, tremurător, adînc, — care strecură un fior prin inima fetei lui Joldea. Apoi pecînd, la marginea poenii, oamenii priviau cu ochi mari, cu sufletele înfierbîntate, — jos răsunară trîmbițe și pocniră cele dintîi puști, în pîrăituri seci. Dușmanii se strînseseră, porniră, — dar dinspre sat grămada de Moși alui Iancu se mișcă iute, un murmur greu, în care buciumul cîntă iar, apoi un răcnet întins, ca un tunet porni, — și ca un șuvoi alb, izbiră ficiorii pe dușmani. Și într'o furnicare grăbită, într'un amestec mare, trîmbițele, dobele și buciumul sunară iar; învîlmășala se zbuclăia în valuri largi, apoi se sparse, se rupse, cutremurată par' că de grozavele strigăte cari ajungeau pline pînă sus, și pe cari toți de sus le înțelegeau.

Un glas izbucni în tăcerea poenii:

»În vale și noi! la vale!«

Și Joldea, cu pletele cărunte filfiind, se lăsă cel întîiu la vale pe clina repede. După el porniră mulți, — și îndată periră după desigur și stînci, pe cînd grămezii de pietre stîrnite săreau în copce și săltau în prăpăstii. Rămăseră cei mai bătrîni, cu popa Marcu, cu femeile și copiii. Cu inimele strînse urmăreau frămîntarea de jos, întinderile și strîngerile grămezilor de honvezi, pocnetele armelor, izbîrile cetelor albe. Auzeau limpede strigătele ascuțite

ale celor răniți, vedeau cum se abat unii la pământ cu brațele întinse, vedeau cai alergând zănateci, fără călăreți, goniți de spaimă, și vedeau mai ales năvălirile repezi ale tovarășilor lui Iancu, rostogolire de stînci par'că, copleșind rîndurile slăbite ale străinilor.

Iar Ileana Joldeî dela o vreme nu mai văzu izbirile tot mai tari, care rostogoleau îndărăt pe năvălitori; urechea ei de-abia auzea strigătele amestecate cari suiau de jos spre dînsa, și sunetele adînci de bucium cari tremurau prin văzduhul înecat de lumină; ea sta cu ochii ațintiți asupra unui cal alb ca zăpada, care trecea în toate părțile, se ducea și se întorcea printre grămezile feciorilor. Pe cal sta un oștean, nedeslușit, în jurul căruia scînteia ca un fulger o sabie, și fata deși nu vedea în depărtarea aceea decît lucruri nehotărîte, știa al cui e calul alb și în jurul cui scînteiază fulgerul săbiei.

Și nu știa ce simte. Pe dinaintea ochilor îi treceau fire ușoare de întunecare par'că, își simțea capul plin de un ușor vuet și în piept inima-i bătea cu grabă. Urmăria acuma mișcarea împrăștiată din vale, și ar fi vrut să se repeadă și ea, par'că-i creștea aripă. Nu simțea nimic din ce se petrecea în juru-i. O veselie gălă-

gioasă o impresura, femeile își sărutau copiii, apoi se îmbrățișau ele în de ele; se simți și ea cuprinsă, pe față-i curseră șuvițe de lacrimi, dar ea sta cu ochii ațintiți spre văi de unde veneau acuma chiote lungi de bucurie, pe cari le înțelegea bine, căci erau chiotele feciorilor moți.

Tîrziu cînd spre culme începură a sui cetele, păru că se deșteaptă. Se amestecă printre femei și aștepta și ea la marginea codrului străpuns de lumină. De pe calea pietroasă tremurau spre deal și se respira în văile întunecate de pulbere de argint, cîntece vesele — iar bătrînul părinte Marcu aștepta cu minile încrucișate pe piept, în odăjdii, și din tot sufletul lui bătrîn se înalță o închinare caldă către Cel-de-sus. Pe barba-i albă îi scînteiau fire de lacrimi; și'n juru-i nu erau ochi în cari s'ănu se frîngă ca într'o apă limpede razele dimineții.

Iar cînd ceata apăru sus, pe culme, aproape, Ileana Joldeî avu ca o izbire în inimă. O clipă i se făcu negru înaintea, pe urmă i se deschise, un cadru de lumină în care Crăișorul, așa cum îl visase, înainta spre ea pe calu-i alb. Și nu mai știu ce face. Rîdea, își mîngăia părul pe tîmple, și în fiorul cald care o cutremura îi rămase în minte un lucru: că el i se arătase în vis, că el era cel pe care-l văzuse la oras, că ea îl dorise și dînsul venise. Și i se părea ciudat că nu se uită la dînsa, că nu-i zimbește ca unei vechi cunoștinți. El, deși era cu fața senină, totuși n'avea rîs în ochi și pe față, și cuvintele-i tăiau par'că, așa-i curgeau apăsate și poruncitoare. Și fata par'că avu o simțire de frică.

Cetele veneau în urma lui prăfuite, oamenii aveau privirile obosite, hainele în zdrențe, — o suferință adîncă, o minie grea, înăbușită par'că, mîna pe oamenii aceștia și le dădea puteri să se poarte și să lupte cu disperare și cu vitejie cruntă pe pămîntul lor. Dar fata avu o privire fugară pentru ei, pentru armele lor crușite de sînge; pentru ea după o clipă nu mai trăia acolo decît un singur om a cărui privire o aștepta.

Și privirea veni, o izbi drept. Ea închise o clipită ochii. Pe urmă-i deschise umezi, înghiți o undă de lacrimi și privi și ea țintă spre Iancu. El venea spre femei și spre copii acuma, cu un zimbet în priviri, iar Ileana credea că numai pentru dînsa vine și simțea că se înăbușă, că e orbită de valul de sînge, care-i năvălise vijelios în față.

Mihail Sadoveanu.

St. Luchian.

Baba.

DĂSCĂLIȚA.

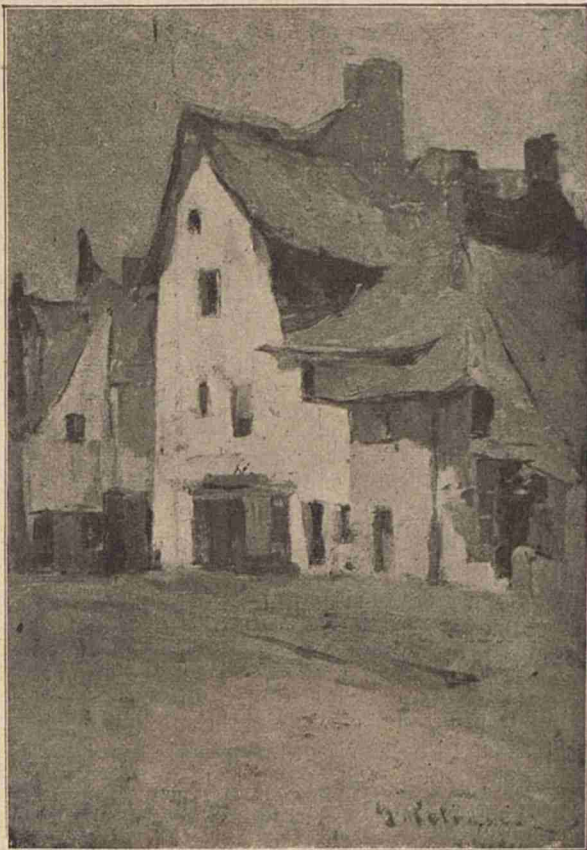
III.

«Leri dragă,

M'a surprins scrisoarea ta și mă bucur din inimă, că o să ne vedem peste o săptămână. Așadar ai lăsat la o parte dragostea, de care am povestit la întâlnirea noastră din urmă? Îmi vine să-ți zic: *Et tu mi fili Leri?* Subliniez vorbele acestea, căci tu nu știi latinește și vei privi cu ochi mari hieroglifile mele. Întrebă de tatăl tău, el îți va spune ce însemnătate are, și în curând vei ști să le traduci singură, ca «civă universitară».

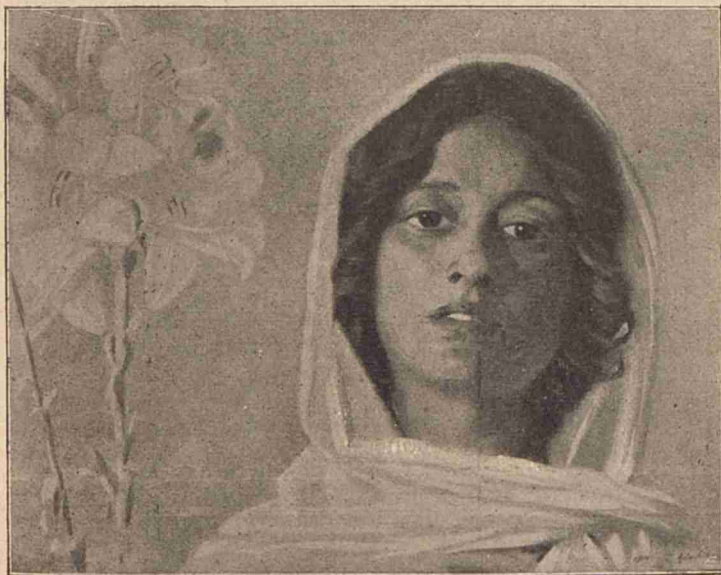
Ca mai bătrână în această direcție, îmi vine să-ți scriu cu un aer de binevoitoare protectoare. Tu ai să urmezi la filozofie, și ori cum, rămii tot la suprafața vieții — filozofăriiăștia sînt un fel de vizionari, mi se pare — de aceea eă, ca medicinistă, tot am oare cari drepturi de protectoare pentru tine. Voi acolo vă bateți capul cu teorii și vă sfărîmați pentru o inscripție nedescifrabilă; noi tăiem în carne vie — mai adeseori în carne moartă! — și ajungem azi-mine, a nu ne mai putea înțelege. Am ascultat și eă citeva cursuri de ale voastre și nu știam să mă mir, sau să rid? Un profesor bătrîn, un tip de bătrîn pleșuv, cu ochi schinteitori și cu gesturi teatrale, ne-a ținut trei sferturi de oră cu citații din poezii grece, ajungînd la concluzia: vedeți dar domnilor, cum a trecut y în i!

Era așa de încîntat bătrînul de concluzia

G. Petrașcu.

Case.

C. Artachino.

Țărancă.

aceasta, încît aproape să-l dea lacrimile. Ascultau cu toții adînc emoționați, ca la sfîrșitul unei predici. Și eă mă uitam mirată în jur și — nu zimbea nimeni. Ciudați oameni filozofii ăia!

Așa o să te faci și tu, și-mi pare bine, că tot n'o să se săvîrșească o schimbare mai mare în modul tău de gîndire, și tot n'o să ajungi a cunoaște viața așa cum o cunoaștem noi la clinică și la spitaluri...

De pildă, în clipele în cari îți scriu zace mototolit, pe masa mea de scris, un pachet. Ce-i într'însul, vei întrea? Roze? Nu, dragă! Dantele? Nicî dantele! Atunci ce?

Uite: craniul unui băiat de vr'o 18—20 de ani, pe care l-aș scos din Dunăre înainte cu 5—6 zile! Să nu arunci epistola la o parte,

N. Vermont.

Car cu bot.

Leri dragă! Trebuie să fac analiza amănunțită a nervului optic și am un scalpel ager și... tînărul nici nu era urît săracul, poate nici nu e vorbă de sinucidere ci de o crimă. La vîrsta asta băieții nu se sinucid nici odată; fetete încă numai arare.

Nu te mira, dragă, de grozăviile pe cari ți-le scriu. Nu vreau să-mi dau aere, dar m'am schimbat mult de cînd sînt la medicină. Am văzut atîtea boale și atîta mizerie în lumea asta, încît, Dumnezeu să mă ierte, mă gîndiam une ori: oare la ce mai sîntem și noi pe lumea asta?

Am devenit mai nemiloasă la aparență, dar aievea par'că sînt mai miloasă ca pînă acum. Admit emoțiunea profesorului vostru de filologie pentru trecerea lui *y* în *i*, dar admite-o și tu pe a noastră. Mai săptămîna trecută am făcut inspecție la clinică în secția tuberculoșilor, cari sînt izolați cu totul. Profesorul nostru, care pururea glumește, ne-a arătat o copilă ca de cincisprezece ani: «Vezi, dșoară, mi-a zis el încet, copila asta peste trei săptămîni e moartă». Era așa de frumoasă, așa de sănătoasă la aparență și de inconștie de primejdia, ce o amenința, încît răspundea veselă la întrebările medicului, care îi spunea glume, pînă ce am băgat de seamă, că-și scoate repede ochelarii și-și șterge ochii cu un gest grăbit.

— Ce-i, domnule profesor? îl întreb, ca și cînd n'ași fi înțeles.

— Nimic... poate ceva fum, nu știu de unde...

Nu era fum decî, dragă, era plînsul unui savant, care își recunoaște neputința în fața unei boale înfricoșate!

Dar ce-ți înșir eu?

Te vei fi îngrozit deja. Voiam numai să te pregătesc pentru viitoarea ta viață. La universitate e obiceiul să-și închipue fiecare, că numai cariera lui prețuește ceva.

În realitate toate, toate își vor avea importanța lor și pentru fiecare din ele îți trebuie inclinare specială.

Tu n'ați avea ce să cauți la medicină, de pildă. Rămii tu la catedra de profesoară, să le spuî copilelor lucruri bune și frumoase, deși, poate ele nu vor mai crede în spusele tale, după cîțiva ani...

E și aceasta o cerința a vieții!

Depeșează-mi precis cu care tren sosești, să te aștept la gară.

Sper că o să rămii în cuartir

cu mine, la mătușa mea. Nu te supăra de scrisoarea mea; o să ne înțelegem foarte bine împreună. Nu sînt eu așa de rea chiar; îmi place numai să fac haz de filozofări, căci și ei își ia fața de noi niște aere platonice, de-mi vine să rîd de ei. Mai ales domnișoarele dela filozofie sînt așa de curioase! Nici nu-mi vine să cred chiar serios în decîsul tău de a veni la universitate. Te-ai certat cu ideatul tău (cum îl și chiamă?) și vii aci; pe urmă, dacă îl vezi odată pe stradă și-ți face ochi dulci, te-ai topit, cu toată setea ta de știință...

Asta ar fi o slăbiciune nemaipomenită!

Dacă tu vii odată aici, să-ți lapezi acasă inima de naivă din provincie. Poți să te măriți mai tîrziu, dacă tocmai vrei, dar fără mare grabă și fără de a renunța la mîndria ta de fată independentă, care e harnică să trăiască singură în lume!...

Scrie-mi curînd, te sărut și te doresc

A ta iubitoare

Didina.»

* * *

Cetise de atîtea ori scrisoarea aceasta, încît o știa aproape pe din afară, și cu toate că n'o înțelegea pe deplin, era cuprinsă de un fel de admirație pentru prietina ei, care era așa de învățată și știa scrie lucruri atît de minunate.

Se apucase de cîteva ori să-i răspundă. Cum însă își concentra toată puterea ca să-i scrie *frumos*, evocîndu-și în memorie fraze de prin romane unguerești, sau din autorii pedagogici, rupea scrisoarea întotdeauna. Vede ea bine, cît de superioară e Didina, și cît de ridiculă e, cînd încearcă să-i răspundă la același nivel.

Ea, o învățătoare simplă, o „dascăliță“, cum îi ziceau oamenii din B. — în vreme ce Didina azi-mine se promovează de Doctor.

Cît de umilită se simția în fața acestei prietene a ei!

Și umilința aceasta îi da puteri pentru o nouă viață, pentru avînturi înalte, cu idealuri abia întrezărite pînă acum.

Tatăl-său, ce bunătate de om, săracul! Cînd i-a pomenit mîi întîi, pe departe, de universitate, s'a învoit numai decît.

— Bine, draga tatii. Tot nu sîntem noi așa săraci. Cîtiva ani la universitate poți să trăiești în tihnă, să-ți faci cariera!

Ar mai fi avut el o întrebare, așa pe departe, dar nu îndrăznea. Îi venia s'o întrebe de Aurel, odată și începuse vorba, dar a lăsat-o încurcată, văzînd cum fata îngălbinește și schimbă vorba.

În seara plecării, el i-a numărat o sută de zloți, a spus servitoarei să vadă de pachetat, și i-a spus cîteva vorbe părintești de drum, și-a' sărutat copila de cîteva ori. Voind să-i mai spună încă ceva, dar glasul îi tremura și ochii i se umplură de lacrimi.

Valeria i-a sărutat mîna și i-a promis, că are să-i scrie în curînd.

Și n'a clipit din ochi, nici n'a simțit în gît nodul, care îi curma respirația, de cîteori se despărțea de tatăl-său.

A stat pînă tîrziu, gîndindu-se cu multă băgare de seamă, să nu uite acasă ceva. Chiar cătră miezul nopții, cînd servitoarea abia se mai ținea pe picioare, a făcut-o să se culce pe canapea. Pe urmă a scos de supt vravul de nimicuri din dulapul ei un teanc de scrisori, legate cu o petea albastră.

A deschis încet ușa sobei, să nu facă zgomot, a desfăcut una cîte una scrisorile și le-a dat foc. Ardeau cu vălvătaie și cînd sufla să ardă mai bine, cenușa lor incandescentă, mai încerca să păstreze încă unele scrisori. Ici-colo deosebea cîte un șir. Zimbea ca de o amintire îndepărtată, aproape ștersă.

Mai pe urmă îi aruncă portretul, și flacărele îl ocoliră o vreme. Cași cînd le-ar fi fost frică, pe urmă îl năpădiră cu lăcomie. Portretul se încovăieșă, se făcu ghem — și ea se uita la el fără bucurie și fără mîhnire, cum te uiți la un lucru străin, a cărui soartă nu te privește.

Al. Ciura.

(Va urma.)

I. A. Steriade.

Chivuțe din piața mare din București.

PREMIUL „LUCEAFĂRULUI“.

I.

PE COLNIC.

Flori livezile îmbracă,
Codrul de cîntări răsună.
In coliba de pe colnic,
Staă cu mîndra di'mpreună.

Aiuriți privim spre satul
Ingropat de pomii în floare,
Peste toate strălucește
Clarul razelor de soare.

Vrăbii ciripesc nebune,
Gureșe 'n nisip se scaldă;
Rîndunica întretaie
Zarea vinătă și caldă.

Pomișii lîn își clătin' ramul,
Supt podoaba de flori albe,
Brudnicii copii și fete
Impletesc cununii și salbe.

Dintre casele din margini
Se ivește păstorița,
Mîndră ca un crin de vară,
Roșie ca garofița.

Ea își mină liniștită
Giștile spre iazul moii:
O opresc pe drum într'una
De glumesc cu ea feciorii.

Ce mai zarvă la fîntînă,
Rîd cu toții pe 'ntrecute,
Țipă fetele udate,
Fug cu plete desfăcute.

In cerdacul unei case
Anton — lăutarul cîntă:
Cinci părechii în Sirb'aprinse
Lutul aurii frămîntă.

E viața ce se varsă
In cîntări de veselie,
Chiuind umblă flăcăii
Tot cu flori în pălărie.

Aiuriți privim, cum firea
Supt răsuful primăverii
Se deșteaptă fermecată
De cîntările 'nvierii.

Și un dor pe noi s'așterne,
Să fiu făt frumos, — ea zîna,
Să 'notăm prin valuri de-aur
Strîns ținîndu-ne de mîna.

II.

MONSTRU.

Te cunosc: ești tipul părții fără suflet din mulțime,
Tu ești Alfa și Omega și ori unde te găsec;
Egoist, trufaș și mîndru de ușoara ta mărime,
Tîrîtor, murdar și cinic, ca s'arefi a ta micime
Și obraji-ți de rușine nici-odată nu roșesc.

Ușurel, cochet în toate, dar lipsit de vre-o simțire,
N'ai cuvînt nici datorie, ideal pe lume n'ai,
Vrea! viața cea ușoară făr' de nici o îngrijire
Și-un noroc ca să te ducă cu de-a sila la mărime,
Cuget strîmt și minte scurtă, mai bine de nu năștea!

Iar cu gura, care toarnă vorbe 'n tonul falșității,
Simulezi atîta vervă și căldură și avînt,
Că inseli o lume 'ntreagă, vulpe slut'a nedreptății,
Injosind simțiri curate și rînjind sincerității,
Suflet șters al ironiei, cum te rabd'acest pămînt!

Ești un om, cum niciodată n'am mai văzut în natură,
Ești urît și sufletește — și trupește ești urît;
Și te crezi un om de merit! Tu ești om? Tu pocitură?!
Cum te 'nvrednici natura și pe tine cu figură!
Te putea 'nzestra cu-o mutră de maimuță sau cu rît!

Ip. Strâmbulescu.

Intre flori.

Șt. Luchian

Tărăncuță.

Făt-frumos să fii 'n făptură, înger fire-ai, dacă 'n
minte
N'ai o rază mai curată și 'n simțiri nici un avînt,
Ești tot monstru, ca toți monștri — iar cînd așa
lucruri sfinte
Tu le murdărești cu gura, care vecinic, vecinic
minte,
Ce mai cauți printre oameni, ce mai vrea! cu-al
tău cuvînt?

Bilbiitule, tu nu simți ce în om valoare are?
Nu-ți scintee adevărul niciodată, cînd gîndești?
Și în lumea asta mică, rolul tău ori nu-î mai mare
Decît poate să cuprindă, deșuchiata ta 'ntru-
pare!
Nu simți ludo, nu Caine, cit de gol la suflet ești?

De-ași fi Dumnezeu, c'un fulger ași împarte lumea
'n două:
La cei mulți ași da figura ce pe tine te-a pocit
Ca să se cunoască grîul de neghină; și tot vouă,
Ca să știți ce-î bine 'n lume, v'ași da conștiință
nouă,
Cu muștrări să se tocească creerul vostru zăpăcit!

ZELIG HERȘ.

Cum s-a răzimat de pervazul ușii, chipul lui plin, rotunzit de-un trai fără multe griji, se desemna în conturi uriașe pe dușumeaua crîșmei, formînd o mare pată de umbră, alături de o mulțime de alte pete mărunte, de proveniență dubie.

Zelig Herș, stăpînul crîșmei din capul satului, zimbăia.

Cu stînga își mîngăia barba roșie ca grîul copt, iar cu dreapta, dată după spate, bătea tactul unui cîntec strămoșesc. Din vreme în vreme îl însoția cu o melodie ciudată, trăgănată, îngînată printre buzele abia deschise.

«Hoideri... hoideri... hoho!...»

Pe drumul de țară trecea, scîrțîind, căruțe grele, încărcate cu rodul cîmpurilor.

«Bună ziua, Jupine Herș! Hei, da bun lucru mai ai și dta. Cît îi ziulica te tot soresți și iar te soresți.»

Herș mai răspundea cui îi răspundea, dădea din cap, zimbăia mereu și-și îngina înainte cîntecul.

«Hoidiridi...»

«Zelig leben, main Sohn, — îi spusese tată-său cînd erau să părăsiască satul lor aruncat într'un colț pustiu al Galiției, — Zelig-leben, ascultă vorba unui om pățit. Multe vei avea să mai pățești și tu, dar nu-ți perde nădejdea; spune totdeauna adevărul și zimbește. Oamenii te vor huli, te vor batjocuri și prigoni, dar tu nu te supăra, ci spune-le adevărul și zimbește. Asta e moștenirea ce ți-o dau acum, cînd pornim pe un drum care nu știu unde va avea sfîrșit.»

Zelig Herș n'a prea înțeles rostul sfatului părintesc, dar l-a urmat atunci, l-a urmat și mai tîrziu — cînd l-a înțeles. A spus adevărul și a zimbit. Bătuți de ploii și vînturi, atăcați de cini satelor prin cari trecea, hui-duiți pe-alocuri de oamenii speriați de scheletele aceste învăluite în caftane lungi, zdrențoase, cari pe vremuri poate să fi fost negre, — sfatul li-a învins toate; a învins chiar și jalea după tată-său, care murise pe drum, afară în mijlocul cîmpiei, pe margine de șanț.

De-atunci au trecut 25 ani. Zelig Herș a spus adevărul și a zimbit viața întreagă, și azi e om făcut.

Golan să nu te uiți la el, murdar să nu-î calci nici pe urme, așa venise în sat, și astăzi «domnii dela comitat» dau mîna cu el; notarășul satului îi cere ca unui «bun prietin» banî împrumut, de cîte ori vine comisia să viziteze cassa oficiului; pretorele cercului, de obîrșie dintr'o viță de nobili, la fiecare scadență de

poliță îl numește: «dragă Herș»; la alegeri comitele suprem al comitatului îi cere «părerea competentă» și «sprijinul prețios»...

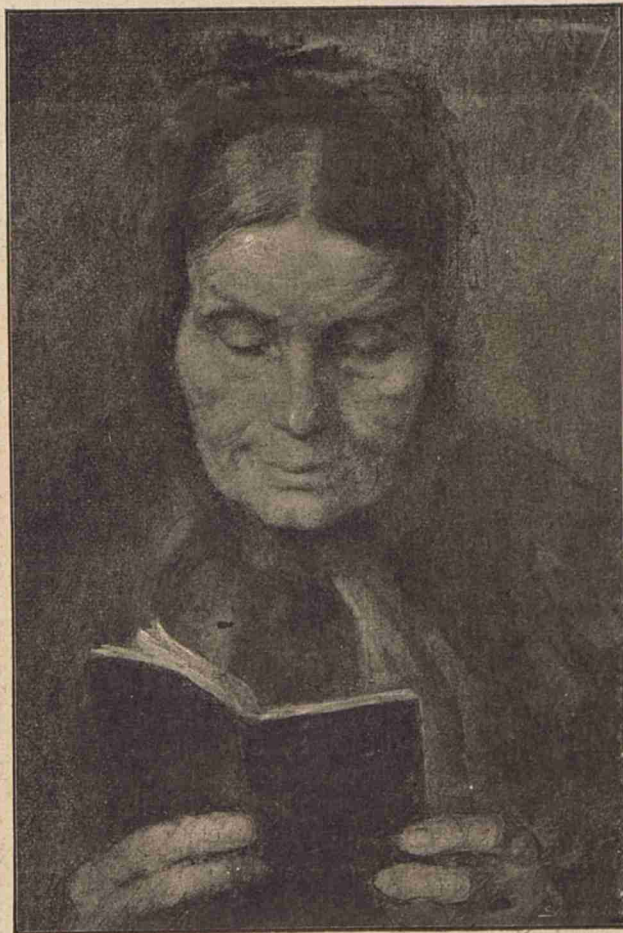
Zelig Herș zimbea înainte și-și mîngăia barba. Dela o vreme se întoarce.

«Sali, ia vezi de masa din grădină, că vin boerii.»

«Boerii» lui Herș erau trei: notarășul, doctorul și părintele din sat, cari zi de zi veneau să guste din vinul lui Herș. De astădată însă erau patru.

«Jupine Herș, mai ai din vinul cel de ieri? — îl întrebă notarășul, trîntindu-și pălăria pe masă. Comisia a trecut prin sat săptămîna trecută și 'n curînd n'are să mai vie. «Prietinul» Herș nu mai e, așadar, decît «jupînul» Herș.

— Cum să n'am, domnule notar? — Herș face semn soției sale să aducă vin. — Ce-î

K. Loghi.

Bătrîna.

Fr. Stork.

Plachetă.

drept n'am mai avut decît o jumătate de butoiaș, dar am pus-o pe Sali să-l umple — cu apă».

«Boerii» izbucnesc în ris.

«Al naibii om, Herș ăsta. — Apoi gustînd din vinul ce-l adusese Sal', se uită unul la altul și clipesc din ochi. — Bun! Jupîne Herș, n'ar trebui să aștepți pînă se sfîrșește butoiașul, ci să-ți aduci încă de acum altul».

Zelig Herș zimbește.

«Sali să nu uiți să-mi aduci mine aminte, să mai torn ceva apă în butoiaș».

«Boerii» se veselesc, Herș intră în crîsmă. Un ficioraș a «găsit» pe supt gardu:î cițiva coceni de cucuruz și-i aduce jupînului Herș, care în schimb îi dă o gură de rachiū și un pachet de tăbac.

«De-i mai găsi, fătul meu, ceva: ouă, unt, puî saū orice, adă-le numai mie, că nu ți le cer în cinste. Jupînul Herș are totdeauna rachiū și tăbac, pentru ce-i ce țin la el».

Herș zimbește, căci știe că mine-poimîne Petruț va «găsi» pe supt garduri ce-a cerut: și ouă, și unt, și pușori...

«Jupîne Herș! — se aude glasul notarului, să ne mai aduci o jumătate!

— Ei, ce-i cu «laibăru»? îl întîmpină la intrare în grădină, doctorul. E o glumă veche cu care-l năcăjesc boerii. Ci-că vara trecută, cînd se scâldea odată în riū, cineva i-a furat jiletca. — Încă tot n'ai dat de el?»

Herș n'are vreme să răspundă, căci notarul îl ia pe dinainte.

«L-a găsit.»

Boerii-s curiosi.

«Și, zău, l-a găsit?»

— De, Sali mi-a spus erî, că nici nu-l per-duse, ci-l îmbrăcase supt cămașă!»

Herș nu zice nimic, ci zimbește, și eșind din grădină îngîna cîntecul său predilect: »Hoideridi... didi... hoî-hoî...» Nici că-i pasă, că boerii staū să crepe de rîs.

»Sali, nu uita că boerii astăzi au beut o halbă mai mult, decît a beut... Hoidiridi... hoî-hoî...»

Crîsma încă-i plină. Bătrîni și tineri, bărbați, neveste, copii vin mereū-mereū. Unii pleacă în curînd, cei mai mulți rămîn și să așează la mese.

Moș Ion stă pe gînduri să mai bea saū să nu mai bea. A beut pînă acum 3 «porții» și a făgăduit nevestii, că nu va mai bea de loc. Herș, răzimat de tarabă, îi observă nehotărîrea.

«Bine faci, moș Ion, nu mai bea. Nu-i bun rachiul pentru bătrîni, și-apoi i-ai făgăduit și nevestii că nu mai beai.»

Zelig Herș știe tot ce se întîmplă în sat.

«Ce nu-i bun, ce-am făgăduit? Că doară eū am cîștigat banii nu ea. Ia, mai adă-mi o «porție» mare.

— Cum vreaî, moș Ion. — și Herș îi aduce, zimbînd, o sticlă.

Și așa merge asta zi de zi, sară de sară, și Herș pune ban lîngă ban, zlot lîngă zlot, galben lîngă galben, — și zimbește mereū.

Se vede deja de pe acum în palatul saū propriū, se vede ridicat pentru «merite personale» la rang de «nemeș», stăpin peste caleasă și cai proprii, serbătorit de toți cei cari azi numai peste umere se uită la el... Și Zelig Herș zimbește fericit și-și mîngăie barba.

Aceiași moștenire o s'o lese și el fiilor săi: să spună adevărul și să zimbească, căci adevărul spus cu un zimbet glumeț e totdeauna cea mai primejdioasă minciună... M. Aegea.

CUVÎNTUL.

Un freamăt trece prin pădure...
Moșnegii de pe culme plîng,
Iși pleacă virfurile sure
În fața tinărului crîng.

Iar florile de primăvară
Ridică capetele sus,
Șoptind în ruga lor de seară
Cuvîntul care li s'a spus.

De peste munți, pe supt ruine,
A curs cu apele la noî,
S'a ridicat în lumî senine
Și crîngul l-a beut din ploî.

Pe pietrele dela morminte
Salcîmii 'n florî s'au scuturat...
Dormiți în pace, umbre sîinte,
Dormiți... cuvîntul a 'nviat!

Maria Cunțan.

DIN POPOR.

Doamne la inima mea
Este-un rîu și-o fîntînea ;
Fîntîna-î năcaz de moarte,
Rîul le spală pe toate.

Cine ți-a pus nume, lume.
Nu ți-a știut pune nume;
Să-ți fi pus numele floare.
Că ești mare 'nșălătoare.

Arză-l focu om urît,
Nici la moară n'are rînd;
Dar omul care-î frumos,
Cum se duce varsă 'n coș.

Trece badea pîngă mine
Par' că nu ne-am avut bine . . .
Nici eū nu-l întreb, ci trec,
Dar cu ochii îl petrec.

Culese de G. TULBURE.

A. G. Verona.

Iarna.

CRONICĂ.

Jules Verne. (1828—1905). În fine sunat-a clopotul și pentru bătrînul unchiaș cu graiū fermecat și condeiu măestru. Sunat-a să plece în călătoria, pe care nu ne-o mai poate descrie.

În anumit sens: toți anii bărbăției i-a consumat prin călătorii.

Cutrierat-a pamele Americiei-de-sud; preriile Australiei; rătăcit-a prin codrii «nevăzuți și neauziți» ai Africii; avîntatu-s'a în cîteva rînduri pe la poli, ba și prin centrul pămîntului a făcut un voiaj în felul său. Pe supt mare a alergat neted 80,000 de leghe, în luptă cu elementul turbat și cu polipii îngrozitori. Grație colosului de locomotivă (invenție proprie), care duce 3 vagoane și e adaptată cu astfel de meșteșug, încît merge nebună și pe apă și pe uscat — s'a avîntat prin Indii, convingîndu-se de avuțiile fabuloase ale țării, de fanatismul sepoilor, de voința de fer — nu odată crudă, brutală — a Englezilor. Incunjurat-a pămîntul în 80 de zile, întrecînd mult și bine pe Olandezul zburător, căruia pînă la Batavia îi trebuiau trei luni în capăt. Ba abătutu-s'a și prin Carpații noștri, aducînd aparate de proiecțiune și fonografe.

Cînd se plictisia de globul nostru, zbura în glonțuri de tun cătră lună; prin sistemul solar și așa mai departe, Dumnezeu știe pînă unde.

Am zis călătorii în anumit sens. Toate peripețiile miraculoase le-a făcut Verne la masa de scris, cu aparate născocite de fantazia sa prodigioasă.

În realitate a călătorit foarte puțin. În total și rotunzit: dela Nantes (orașul său natal) la Paris și de aici la Amiens, locul de origine al femeii sale, unde a lucrat ultimii 20 de ani în retragere de zgomotul lumii.

Un exemplu. Cînd își scria întiul roman «Cinci săptămîni în balon», tocmai în baloane nu fusese. Și totuș, scrierea-i avu succes enorm, creîndu-i nume cunoscut pînă departe de frontierele patriei sale. «Filonul era deschis» — cum zicea el.

Acest pas făcut în o direcție nouă, Jules Verne își continua ruta, producînd regulat în fiecare an două, cîteodată trei romane, cu noroc schimbăcios și cu reușită mai mare sau mai mică, însă totdeauna reușită. Acest spirit ingenios, inventiv, fertil, urmări pas de pas descoperirile și invențiile științifice, îmbrăcîndu-le în haina atrăgătoare a fantaziei, exagerînd unele faze, prevăzînd altele.

«Orice ași născoci, oricît aș exagera, zicea el uneori — voiū rămînea mai pe jos de realitate. Va sosi timp..l, cînd creațiunile științei vor întrece visările cele mai îndrăznețe ale imaginației.»

Și pentru multe s'aū împlinit cuvintele lui.
(—)

* * *

Din Cluj. Vor fi și patru luni de cînd dl V. M. sulevase din nou chestia de a petrece fiecare tînăr român cel puțin un an în Regat, în interesul unității culturale. Chestia nu e de

azi de erî. Aceasta o pomenise și dsa în articolul din Tribuna. D-sa mai pomenise încă ceva: o rugăminte la redacții de a da noi puteri discuției planului ce ațipise. Și ațipise, cu toată silința și nobila idee a dlui Iorga pentru școala lui Ștefan cel Mare, din pricini financiare. Brînza-i pe bani! — Ar fi și o rea dovadă să o cerem «în cinste». — Dar planul nu e cu cale și nu e fără rușine să rămână baltă numai din această pricină. Să nu fie harnic a-și procura mijloacele de această petrecere un voinic ce purcede cu turta coaptă în focul entuziazmului și cu toiagul de oțel al muncii cinstite și datoare? De ce să nu intre absolventul de drepturi în vreun birou de avocat, absolventul de litere în cutare redacție sau bibliotecă, cel de medicină în cutare laborator sau spital? Unde pui și folosul cunoașterii în mod practic a graiului literar, ce aparține carierei tale, a terminilor românești aleramului de știință aleasă de tine? Nouă, celor de dincoace totmai aceasta ne e slăbiciunea. — Inleznii-ne în oare care chip intrările acestea. De atât vă rugăm dragi frați — și părinți!

Ciguri-miguri. *) Detei într'una din zile prin trei biurouri ale advocaților români. Și-ți era mai mare dragul văzînd pe masă, pe cea lipsită de mormanul actelor foarte prozaice, numărul cel mai proaspăt al «Luceafărului». Și nu mai stătu la îndoială, că și pe masa celorlalți voi fi dînd peste aceiași revisiă. — La două săptămîni iară mă bătură vînturile pe acelea locuri: «Luceafărul», acelaș număr, tot pe acelaș loc de cinste, și în aceeaș poziție comoadă, fără de a fi supărat nici de cuțit nici de curiozitatea necetitorului. — N'am să cîrtesc nimic împotriva, dar: — Domnilor, o jumătate de pas încă nu ne duce înainte!

Tinerimea română universitară din Cluj are de gînd să cutriere în vacanța de Paști satele din jur, dînd reprezentații muzicale și sfaturi practice în cadrul unor prelegeri populare. Nici un crîmpei al neamului nostru nu e mai primitor, căci nici unul nu are mai mare «sușug» de ele decît cel din aceste părți. Drept aceea să înțeleagă rivalii întru cele bune și să amuțescă ori ce critică. Deocamdată! *Sedan.*

* * *

Serata muzicală a corului bisericii române din Budapesta, ținută la 17/30 Martie a. c., s'a aranjat din prilejul împlinirii alor 5 ani dela întemeierea parohiei și a avut un rezultat strălucit atât moral cît și material. Corul a cîntat mai multe bucăți românești, cari auz plăcut foarte mult alesului și numărului public asi-

*) Romaniile le ziceau *nugae*. Românul de pe Cîmpie zice așa la cea ce în stilul literar se chiamă *joujou*, mărunțișuri.

stent. Această manifestație e cu atât mai îmbucurătoare, cu cît Româniile din Budapesta auz rareori ocazie să se întrunească la petreceri cu caracter pur românesc. Biserica, care are o misiune așa de frumoasă și sfîntă totmai aici, desigur va da în viitor mai des prilej parohienilor ei de a se convinge că-și înțelege pe deplin chemarea.

* * *

Revista noastră e titlul unei noi reviste, care apare în București (Blev. Elisabeta nr. 67) supt direcția d-nei Constanța Hodoș. Scopul ei e de-a aduna scriitoarele mai de seamă, tînde «să devie o oglindă credincioasă a colaborării intelectualității femeiești la patrimoniul comun cultural național». Numărul prim se prezintă bine și are următorul cuprins: Primul cuvînt de C. H.; Seară, Două cruci — versuri de Elena Văcărescu; Ce voim de Sofia Nădejde; Mintuirea, dramă într'un act de Constanța Hodoș; Opalul, versuri, Maria Baiulescu; Marea, novelă de Carola Ungarth; Impresii din Pinacotecă de Neli Cornea; Cîntecul țesătoarei de Elena Poenaru; Devotare pentru suferinzi de dr. Ecat. Arbore; Invierea din Macedonia de Libertatea Vaian; Carnetul meu de Petru Ralet; Cronică literară de I. Gorun. — Recomandăm îndeosebi cetitoarelor noastre această revistă.

* * *

D-l Alexici ne comunică că Analele societății sîrbești «Matița» din Novisad (1904 Fasc. VI.) publică scrisoarea lui Alex. Thurgheniew (din 1808) către patriarhul sîrbesc Șt. Stratimirovič, în care cere deslușiri asupra «Volochiilor» pomeniți în cronică lui Nestor. Stratimirovič răspunde, într'o scrisoare lungă, povestind istoria neamului românesc, a cărui limbă seamănă mult cu cea italiană și afirmînd că «Volochiile» lui Nestor sînt români.

* * *

† Ioan Pop Reteganul.

În curînd vor apărea în editura *Minervei* din București: *Din zile mari* — scene din vremea lui Ștefan cel-mare — de poetul nostru *St. O. Iosif* și un volum de povestiri: *In urma plugului* de *C. Sanda*.

* * *

Expoziția «Tinerimei Artistice». În 13 Martie v. s'a deschis în palatul atbeneului din București expoziția «Tinerimei Artistice». La deschidere a asistat și M. S. Regina și A. S. R. Principesa Maria. Poetul Cincinat Pavelescu, delegat din partea membrilor societății, a cetit în fața Augustelor vizitatoare următoarea poezie de 5 strofe scrisă de 5 poeți: Închinare cu prilejul celei de a patra expoziții a «Tinerimei Artistice».

În templul artei cincî poeți
Aduc zmerită închinare
Poetei fără asemănare
— Izvor de vis și de povești.

Cincinat Pavelescu.

Și harfele se 'nstrună iar,
Ca laudă să-Ți dea și Ție
Tu, blond simbol de poezie,
— Al nostru scump mărgăritar!

St. O. Iosif.

Și pinzele culorî aŭ prins,
Iar formele o viață nouă,
Și toate-s datorite Vouă
Căci voi avîntul a-Ți aprins.

D. Anghel.

Supt scutul Vostru, inspirat
Artistu 'n albă dimineață,
A scos din piatra moartă viață
Și 'n creator s'a transformat.

Radu D. Rosetti.

Noi toți pierim . . . dar arta lor,
Luci-va 'n veci, ș'o să rămînă . . .
Noi sîntem bulgări de țărînă,
Ei, — bronzu 'n veci neperitor!

G. Ranetti.

Cetitorii noștri găsesc în acest număr informațiuni îndestulitoare asupra acestei expoziții, — ilustrațiile din el sînt fotografii după tablourile expuse, pe cari a binevoit a ni-le pune la dispoziție președintele societății, Kimon Loghi, căruia îi mulțumim din inimă și pe această cale.

* * *

† **Ion Pop-Reteganul.** La 4 Aprilie n. a repausat în Reteag unul dintre cei mai harnici învățători, unul dintre cei mai buni și produc-

tivi scriitori populari, ce-î avem: Ion Pop-Reteganul, inv. pensionat. Fără să fi fost talent de forță, alcătuitor de opere neperitoare, I. Pop-Reteganul prin scrierile sale multe, ținute toate în stil și grai popular, a contribuit în măsură însemnată la lățirea dorului de cetit. De o activitate literară neobosită, a colaborat la o mulțime de zăre și reviste române, parte prin lucrări originale, mai ales povești, parte prin traduceri din autori germani. Dintre lucrările sale, publicate în vre-o 20 volume, amintim: «Povești din popor» (premiat de Astra), «Novele» (apărute la București), «Pilde și sfaturi pentru popor», «Trandafiri și viorele», (colecție de versuri) ș. a. La 1886 a redactat «Cărțile săteanului român» și «Convorbiri pedagogice», la 1898 «Revista ilustrată», iar în vremile din urmă: «Gazeta de Duminecă» din Șimleu. — S'a născut la 1853 în Reteag.

DARÎ DE SEAMĂ ȘI NOTIȚE BIBLIOGRAFICE.

M. Sadoveanu. «Crîșma lui Moș-Precu», «Minerva», București, 1905. Prețul doi lei.

Al 4-lea volum al dlui Sadoveanu cuprinde amintiri din copilărie, cari sînt un prețios material pentru cunoașterea personalității autorului. Aici găsim izvorul bogat, care esplică și lămurește pe deplin predilecțiunea lui pentru subiectele luate din viața dela țară. Un suflet, care păstrează cu atita tenacitate și fidelitate impresiunile copilăriei sale, trăit în cutare sat moldovenesc, și după atîția ani de înstrăinare le știe reînvia într'o lumină așa de puternică și vie, dovedește a fi înzestrat cu marea însușire a scriitorilor mari, cari, în clipe de străfulgerări senine a minții, concep opere nemuritoare și tuturor grăitoare. Acel, care poate să reție amănunte migăloase, muritorilor de rînd așa de greu de observat, și e în posesiunea unei fantazii viguroase, prin studiul și prin călătoriile prin toate părțile locuite de Români e chemat a urzi romanul neamului nostru, după cum un Eminescu a creat poezia românească. Munca e grea și problema mare, dar atunci, cînd simți în cutele sufletului tău puterea de a învinge această chemare aleasă, — piedecile dispar.

Pe Moș-Precu și mătușa Anghelina, crîșmarii dintre țîrgul Șomuz și satul Broșteni, Dumnezeu să-i aibă întru împărăția cerurilor, că erau gospodari cinstiți și ținea o crîșmă vestită peste noaŭ sate, ba mai departe: iată că i se aude de nume chiar și în zilele noastre, cînd e mai puțin «vin bun și cîntece frumoase». Multe chefuri și multe minunății aŭ săvișit mușterii crîșmariului de pe vremuri, pe cari azi le cetim cu atita dragoste și înduioșare. Oamenii buni ori răi, cum or fi fost, ne trec pe dinaintea ochilor ca într'o panoramă

cu chipuri poetice zmălțuite, și îi iubim pe toți, fiind că «nici unul nu era vinovat.» Nici criticii zilelor noastre înarmați pînă la urechi cu 'nțelepciune, nu le-au putut găsi nici o pricină. Unii, e drept, că nu se 'mpacă cu polecra lui Moș-Precu, — se întreabă nedumeriți: de ce-l chiamă tocmai Precu? — nu-s în curat nici cu mersul graiului lor, dar încolo îi îmbrătoșază cu dragoste deplină, mai ales pe baba Maranda, un drac de muier, admirabil zugrăvită de dl S. — Celelalte povestiri încă sînt mai mult amintiri sau note intime din viața scriitorului, cum e «Vințul», în care săteanul ajuns intelectual la oraș, descrie cu o resignațiune jalnică mizeriile și păcatele acestei vieți triste.

T.

N. Iorga. *Pomenirea lui Ștefan-cel-Mare.* Minerva, București, 1905. Prețul 60 bani.

O carte frumoasă și bună, vrednică de cinste și de cetire pînă și din partea celui din urmă Român care știe sloveni. În graiul înțelept, limpede și cald, ni se povestesc toate prăznuirile săvîrșite din prilejul pomenirii marelui voevod moldovean. — Icoana acestor serbări cucernice ne împle sufletul de nădejdi la vremuri mai bune, cînd nu numai glasul de rugă ne va fi unul și nedespărțit. Dl Iorga amintește cu multă dragoste și cumpătare și despre serbările din țara noastră, cari au fost îndeplinite numai prin cuvîntul scris. La sfîrșitul volumului se dau mai multe ilustrații privitoare la serbări, foarte interesante și foarte prețioase, dar și foarte slab e executate, afară de una două. T.

Em. Grigorovița, «Chipuri și graiuri din Bucovina» «Minerva», București, 1905. Prețul 2 lei 50 bani.

Volumul cuprinde 12 bucăți de povestiri cu subiecte luate din viața bucovineană. Toate sînt întâmplări adevărate, niște copii de pe natură, redată cu fidelitate, în cari sufletul de artist al autorului e prea puțin amestecat. Felul de a istorisi cele trăite, sau de a zugrăvi cutare tip întîlnit de autor, e atrăgător; stilul povestirii e cu măiestrie urzit, încît sînt bucăți, cari se cetesc cu multă plăcere. De interes special în acest volum e însă viața ce o descrie. Frînturile traiului dela țară, cu năcazurile și patimile lui, descrierea cutărui țirgușor năpădit de jidani, tocmai prin faptul, că sînt credincios reinviate, au valoarea netăgăduită de a ne da o icoană a feliului de viață din Bucovina, pe care nu o prea cunoaștem. Cîteva dintre «chipuri» încă sînt fericite eternizate, cum e «Uitat de moarte» și «Împăratul dela Ighești». Limba dlui Grigorovița e neaoș românească deși prea împestrită de provincializime, păcat, nu rău pînă la o anumită limită, al tuturor povestitorilor moldoveni. Volumul e ilustrat de pictorul N. Bran, român dela noi. Unele dintre ilustrații sînt foarte frumoase, deși înfățișarea lor prea e de sărbătoare, altele puteau lipsi perfect, fără să scadă valoarea volumului. T.

Sab. Pop. Barcianu: «Dicționar german-român», revăzu și completat de Dr. D. P. Barcianu. Ed. III, cu o prefață de I. Popovici, libr. W. Krafft, Sibiu, 1905.

Faptul în sine, că în timp, relativ destul de scurt, dicționarul acesta a ajuns la ediția a treia, e pentru el cea mai bună recomandare. Deja o fugitivă comparație între ediția aceasta și edițiile anterioare, ne arată străruința de a ținea cont de progresul mare ce l-a făcut lexicografia română dela apariția acelor ediții. Imbunătățirile ediției noi se relevă mai ales în terminologia românească, care de astădată ni se prezintă aproape tot atît de bogată ca și cea germană. E o carte, care umple, mai ales în forma sa actuală, un gol simțit. — Micile lipsuri, ce se observă pe alocuri, se explică dela sine, și nu micșorează întru nimic valoarea netăgăduită a dicționarului. M.

Valentin Bude: «101 Epigrame». 120 pp. în 8°, Iași 1905. Autorul, bine cunoscut și din coloanele «Luceafărului», împarte cartea în capitolele: Sexului frumos, Școlare, Bețivilor, Zgîrciților, Fariseilor, Politice, Epitafuri, Relative la artă și literatură.

Autorul înțelege corect spiritul epigramei, cînd spune în următoarea:

ODĂ ȘI EPIGRAMĂ.

Oda chiar pe omul stîncă-l scarpină, unde-l mîncîncă;

Epigramă, și tu oare scarpini? — Da, unde vă doare.

sau cînd scrie:

TOT DLUI CAION.

Volumul ți-am examinat,
Dar nu volumu-î de legat!

oii:

DE MORTUIS NIL NISI BENE.

Numai bine se vorbește

Despre orî ce mort!

Preamăriți-l pe Nea Nae. . .

Dînsul e beat-mort.

Cum avem așa de puțin scriitorii de epigrame și un teren atît de vast, care reclamă cu inzistență săgeți de parte șuerătoare, volumul dlui Bude, (se anunță volumul I, semn, că al doilea e în preparare!) ne-ar fi binevenit, dacă —

Avem un «dacă» destul de grav, tocmai pentru motivul, că autorul ne este coleg de muncă: Capitolele I și II puteau fi omise. Autorul e destul de ager și de spiritual, ca să nu aibă nevoie a recurge la motive triviale. Sperăm, că la volumul al II-lea se va face cuvenita selecțiune!

AL.

Biblioteca pentru toți, editată de librăria Alcalay, publică în ultimele sale numere (221—222) în traducere românească, neperitoarea tragedie alui Shakespeare *Hamlet*.

Lucrarea marelui poet englez se publică acum pentru întia dată la noi Români: într'o ediție efină și «Biblioteca pentru toți» își sporește cu încă o lucrare celebră colecția lucrărilor ei popularizate.

Opera întreagă costă numai 60 bani și se vinde la toate librăriile mai mari.

POȘTA REDACȚIEI.

«Cafeaua lui Pascu» Una dintre cititoarele noastre, care a avut ideea fericită să se adreseze cu o comandă de cafea la firma românească «R. Pascu din Fiume» ne trimite următoarea poezie:

Mult e dulce și frumoasă
C a f a ce o bem,
Altă cafă-așa gustoasă,
Ca ea nu avem.
Saltă inima 'n plăcere
Cînd o cumpărăm,
Și pe buze-aduce miere
Cînd noi o gustăm.
Cel ce neamul și-l iubește
Face bine și cu rost,
Dacă el lui Pascu-î scrie,
Că-î de neamul nost.

Bravo Domnișoară! Minunat motiv de inspirație. Te incurajăm . . . bea cu spor cafea, mai știi, poți ajunge departe cu poezia de bucătărie.

P . . . Doinele din Bănat, cu tot simțul D-tale pentru «națiunea română», nu le putem da nici măcar în această «rubrică», la care desigur te-ai gândit cînd ni le-ai trimis.

L. Mela. Scrisoarea noastră adresată Poste-restante, ni s'a retrimis. Ce-î de făcut cu cealaltă miraculoasă «Scrisoare»?

La val. O lucrare bună, ca început. Digresiile și reflexiile personale, împiedecă claritatea expunerii. Limba bunișoară. Mai încercați!

Copilașii și iarna, Floricica, sint improvizații, nu chiar rele, dar de publicat nu sint.

Între două lumii. Vom da-o în curînd.

Di I. Achimescu. Cunoaștem și noi românii, cărora să le placă a grăi numai limbii străine, deși cunoștințele D-Voastre, admitem bucuros, vor fi mult mai bogate în această direcție. A spune însă din acest motiv că «poporul român iubește mai mult decît pe al său, tot ce-î străin» — este și rămîne o exagerare foarte îndrăzneată. «Eminentul critic» al nostru ar fi de altcum

foarte vesel, dacă prin o noaună lucrare a D-tale, l-ai convinge că ți-a făcut nedreptate.

A. T. «La aratui de grîu» e o întîmplare de toate zilele, a cărei forță ar fi să fie meșteșugul povestirei, pe care nici după îndreptarea greșelilor nu l-am putut obține. Mai încercați.

Iancu. «Bunica»: limba corectă, descrierea prea puțin plastică. — «Pe catafalc» versificația bună, motivul însă banal. — «Epigramele» mai slăbuțe. — Mai trimite-ne. Poate vom putea alege. Rima «înțeleg» cu «înțeleș» nu e admisibilă.

Xanta. Prea puțină poezie. Îți face impresia unui «fapt divers» scris în rime.

I. St. Din «Cîntec» reproducem două strofe. Păcătușii în contra ritmului. Șirui al doilea pretutindenți, prea greoi.

De-ți zimbesc flăcăii în joc, (— Ț — Ț — Ț —)

Prinși în vesela chindie,

Tu te fă că nu-î zărești

Tu-mi zimbește mie!

Sapă tot pe lingă mine (— Ț — Ț — Ț —)

La boierii cînd mergi la clacă, —

Ce-î, că altor nu le place?

Nouă să ne placă!

De altminteri poezia e drăguță. Sintem convinși, că ne poți trimite mult mai reușite.

A P A R E:

La 1 și 15 a fiecărei luni, stil v.

Prețul acestui număr 50 b.

În România 65 bani

ABONAMENTUL:

Ediția de lux: 20 cor. Str. 25 cor.

pe an.

Ediția simplă:

Pe 1 an 12 cor., pe jumătate

de an 6 cor.

Pentru străinătate 1 an 16 cor

Redacția și Administrația:

IV., STR. ZÖLDFÄ, 7.

Tipografia «POPORUL ROMÂN» Budapesta, VII., Amazon-u. 6—8.

Aviz abonaților.

Administrația noastră își va permite să incaseze abonamentul pe sem. I 1905, — pe calea oficiului poștal — cu ziua de 17 Aprilie n. Abonații noștri cari nu doresc să li se înmîneze chitanțele pe această cale, sint rugați a ne trimite abonamentul pînă la terminul amintit.

Adm. revistei „Luceafărul“.

„ARDELEANA“

INSTITUT DE CREDIT ȘI DE ECONOMII, SOCIETATE PE ACȚII.

SEDIUL : ORĂȘTIE, CASELE PROPRII.

◁ Fondată la 1885. — Capital social: 500,000 cor. — Fonduri: 399,000 cor. ▷

Starea depunerilor: peste 2.400,000 cor.

Primește: Depunerii spre fructificare, dela particularii cu 4½% fără anunț, cu 5% cu anunț, iar dela corporațiunii culturale cu 5% interese.

Darea de venit după interese o solvește institutul separat.

Depunerii și ridicării făcute prin poștă se efectuează cu reîntoarcerea poștei.

IMPORT DE CAFEA ȘI TEA ROMUL PASCU, FIUME.

Cafele.

Nrul	La comandă e bine să se amintească și numărul cafelei	1		5	
		Kgr.		Kgr.	
		C	fil	C	fil
1	Santos, naturală și aleasă	2	50	12	50
2	Menado-Liberia, cu boabe gălbuie, foarte mari	2	90	14	50
3	Rio-mărgel, are un gust foarte bun	2	90	14	50
4	Portorico, foarte căutată, mărime mijlocie	2	90	14	50
5	Portorico-Piraldi, cel mai fin soi de Portorico	3	60	18	—
6	Cuba, fină	3	—	15	—
7	„ mai fină	3	20	16	—
8	„ cea mai fină	3	50	17	50
9	„ -mărgel, calitate foarte bună	3	20	16	—
10	„ -specialitate, de fineță rară, boabe mari foarte frumoasă	3	70	18	50
11	Jamaica, cunoscută pretutindenea de cafea bună	3	10	15	50
12	Java Vineție, foarte frumoasă cu boabe egale	3	30	16	50
13	Java Aurie, soi ca menado, ușoară	3	40	17	—
14	Neylgherry, cafea grea, foarte recomandabilă	3	40	17	—
15	Ceylon, fină	3	50	17	50
16	„ plantațiune, cel mai fin soi de Ceylon	3	80	19	—
17	„ mărgel plantaț., cel mai fin soi de „	4	20	21	—
18	Mocca arabă, tare zdrobită, dar foarte fină	3	60	18	—
19	Rio mărgel — Cuba Nr. 6	—	—	14	75
20	Portorico Nr. 4 — Cuba mărgel	—	—	15	25
21	Java Aurie — Jamaica	—	—	16	25
22	Mocca — Cuba specialitate	—	—	18	25

Promit serviciu prompt și cu acuratețe, rogînd P.T. publicul românesc pentru binevoitoriul sprijin.

Cu profundă stimă:

Import de cafea și tea
ROMUL PASCU, FIUME.

**Kurczk
& Tsa**

Primul institut
de chemigrafie.

Esecută clișee în aramă
și ținc, pe lângă garan-
ție și prețuri moderate.

Budapest, VIII. Szentkirályi-utca 13

„Luceafărul“

REVISTĂ LITERARĂ

— apare de două ori pe lună —

supt direcțiunea d-lor

Alexandru Ciura, Octavian Goga, Octavian Tăslăuanu.

Ediția specială de lux: pe an ... 20 coroane
pentru România ... 25 coroane
Ediția de pînă acum: pe an ... 12 coroane
Pentru preoții săraci, învățătorii și
studenții: în Ungaria pe 1 an ... 7 coroane
în România pe 1 an ... 12 coroane

Redacția și administrația:
Budapesta, IV., Zöldfa-utca 7.